

Posudek na bakalářskou práci

Autor: Ondřej Špaček

Titul: Scholastické předpoklady Descartových důkazů Boží existence v *Meditacích o první filosofii*

Bakalářská práce Ondřeje Špačka „Scholastické předpoklady Descartových důkazů Boží existence v *Meditacích o první filosofii*“ zpracovává v současném bádání na poli raně novověké filosofie vysoce aktuální téma vztahu Descartových důkazů Boží existence a jejich scholastických „antecedentů“. Práce se skládá ze dvou částí: v první části se autor věnuje dvěma argumentům kosmologickým (jejich samostatnost a odlišnost dobře dokládá), v druhé pak důkazu ontologickému.

V obou částech přistupuje autor nejdříve k popisu jednotlivých argumentů, aby se později zaměřil, v případě analýzy kosmologických důkazů, na srovnání Descartových důkazů s relevantními argumenty z „pěti cest“ Tomáše Akvinského, některými aspekty Suárezova a okrajově také Scotova metafyzického důkazu Boží existence. Autor správně dokládá, že svým důrazem na rovinu metafyzickou (nikoli fyzickou) se Descartes blíží spíše Scotovi a Suárezovi než Tomášovi. Celkový důraz práce je však, spíše než na srovnání, kladen na podání určitého výčtu scholastických předpokladů prozrazujících Descartovu filosofickou závislost na scholastické filosofii, závislost, která je větší než si někteří interpreti ještě dnes jsou ochotni připustit. Jsou jimi předpoklad současnosti (simultaneity) příčiny a jejího účinku; rozlišení příčiny *per se* a *per accidens*; rozlišení příčiny vzniku a příčiny bytí (rozlišení prvotní a druhotné příčiny); odmítnutí možnosti nekonečného kauzálního řetězce.

V druhé části se bakalář téměř výlučně zabývá Descartovým klíčovým předpokladem ontologického důkazu, jímž je tvrzení o reálné identitě esence a existence v případě Boha, a reálné odlišnosti v případě jsoucna stvořeného. Autor správně upozorňuje na určitou Descartovu nevyjasněnost v otázce povahy distinkce esence a existence v případě konečného jsoucna (což autor dostatečně dokládá citací Kartesiových protikladných tvrzení). Právě zde se autor na bakalářianta projevuje poměrně kreativním způsobem, když Descartovu, ne zcela konzistentní, obecnou teorii distinkcí doplňuje a vyjasňuje ideově blízkým stanoviskem F. Suáreze. Autor přesvědčivě ukazuje, jak lze v duchu Suárezovy doktríny vyložit a tak učinit za dost Descartovu tvrzení o reálné identitě esence a existence tvorů a současně tezi o jejich nahodilé existence.

Celou práci se jako červená niť táhne autorovo přesvědčení o Kartesiově esencialismu (důraz je položen na esenci, nikoli na existenci; před otázkou „Zda něco je?“, musíme znát odpověď na otázku „Co něco je?“), v protikladu k Tomášovu, ale i Suárezovu (i když modifikovanému) existencialismu (aktuální existence, když ne akcentová je nahlížena jako filosoficky směrodatný korektiv). Právě s tímto prizmatem souvisí obecně scholastické odmítnutí čistě apriorních důkazů, nebo důkazů pracujících s kauzálním vztahem idejí jakožto účinků a extra-mentálních věcí jakožto příčin těchto idejí. Právě tento doktrinální rys je vynikajícím metodologickým prostředkem umožňujícím další plodné srovnávání Descartovy a scholastické filosofie.

Bakalářská práce je napsána způsobem, jasným, strukturovaným, úsporným a argumentačně relativně uspokojujícím. Na bakalářskou práci autor pracuje s postačujícím počtem literatury, která je z velké části literaturou cizojazyčnou. Spolehlivě cituje prameny (překlady jsou až na pár výjimek zdařilé). Práci by se samozřejmě dala vytknout řada nedostatků či disproporcí, které však, dlužno dodat, ve svých nárocích překračují rámec práce bakalářské. V první řadě je to určitá nejednoznačnost roviny srovnání daných teorií na straně jedné, a roviny hledání a

odkrývání předpokladů. Tyto dvě roviny by bylo vhodné jasněji a systematictěji rozlišit. Dále je to určitá disproporce v pojednání dvou „kosmologických“ důkazů. Zatímco argumentu „z vlastní existence“ autor věnuje poměrně značnou část práce, je otázka argumentu „z objektivní reality ideje“, která souvisí s významným pozdně scholastickým tématem tzv. objektivního pojmu, vzata zkrátka. Je to škoda, protože právě tato souvislost se v současném bádání těší značné pozornosti. Vedle toho autor v diskusi o esenci a existenci nechává zcela stranou Descartovu teorii tzv. stvořených věčných pravd. Právě ta mj. souvisí se Suárezovou (ale i Descartovou) kritikou reálné distinkce mezi esencí a existencí konečných jsoucn. Kromě těchto věčných námitek je to také řada stylistických a formulačních neobratností (určitá redundance vyjadřování; interpunkce; časté hovorové výrazy) a nejednotnosti (formální náležitosti u citací aj.), které jsou však pouze drobnou vadou na kráse této jinak kvalitní práce.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení „výborně“.

Mgr. Daniel HEIDĚR, Ph.D. (vedoucí práce)

Celou práci se jako čeruzna níž úžně autorovo přesvědčení o Kartesiově vstřednosti. (důraz je položen na esenci nikoli na existenci před otázkou „Zda něco je“, ovšem jen odpověď na otázku „Co něco je?“). V protikladu k Tomášovi a Suárezovi (i když modifikovaně) existenci činnosti faktická existence, když se akcentová je nahrazena jako filosoficky směrný korlát. Právě s tímto prázdným souvisí obecně scholastické odvrtnutí čistě apriorních důkazů nebo důkazů prázdných a kontrolovaných věchů a jejich původů činnosti a existenci stvořených věchů jakožto příčin těchto věchů. Právě tento důkazní tzv. a vynikajícím metodologickým prostředkem umožňující další pokročilý Descartova a scholastické filosofie.

Bakalářská práce je napsaná způsobem jasným, striktně věcným, formálním a výstižným. Je relativně uspokojivá. Na bakalářskou práci autor pracuje s postupným počtem literatury. Která je z velké části literaturou citovány činnosti. Společně s tímto průměry (příklady poznat na pár výřezek zápisů). Práci by se samozřejmě dala vytknout řada nebatůvek či disproporcí které však, dlužná, dlužná, ve svých úvahách nevládají činnosti práce bakalářské. V první řadě je to určitá nejednotnost vzhledem k různým druhům teorií na straně jedné, a různých teorií a